

זהר תקדוש

עם ביאור
הכתר והכבוד

פרשת שמיני + חשיבות לימוד התורה בקול

רבי יהודה מפרש את הכתוב 'דובב שפתי ישנים' גם על הזמן שהם עדיין מתים. **אמר רבי יהודה** לרבי יצחק לפרש את המשך הפסוק (שם) **'דובב שפתי ישנים'** בדרך אחרת. **הא תגינן** - הרי למדנו, **דאפילו בההוא עקמא יזפי למלעי באורייתא** - שגם בעולם ההוא, דהיינו בקבר, יזכה לעסוק בתורה מי שהרווה את עצמו מיינה של תורה בימי חייו בעולם הזה, **הדא הוא דכתיב** - זהו שנאמר **'דובב שפתי ישנים'**, כי גם כאשר הם 'ישנים' שהם המתים, דובבות שפתותיהם בקבר בדברי תורה.

לאחר שפירש רבי יצחק את הפסוק 'חכך כיון הטוב', מקשה הנער על דברי רבי יצחק, **אמר ההוא רביא** - הנער שהלך עמהם, להקשות על דברי רבי יצחק בפירוש הפסוק 'חכך כיון הטוב', **אי כתיב** - אם היה כתוב **'וחכך מיין הטוב'**, **הוינא אמרי הכי** - הייתי מפרש כמו שאמר רבי יצחק, שהוא מרוה את חכו 'מיין הטוב' שהוא יינה של תורה, **אבל באמת 'פנין הטוב' כתיב, ולא כתוב 'מיין הטוב'**. **אשגחו ביה** - השגיחו התנאים בנער, כלומר הבינו מדבריו שיש באמתחתו פירוש אחר על הפסוק, **אמר רבי יהודה** לנער, **ברי אימא מילך** - בני אמור את מה שיש לך לומר בפירוש הכתוב, **דשפיר קא אמרת** - שהרי טוב הקשית בפסוק.

ומתחיל הנער לבאר את הכתוב 'חכך כיון הטוב', ותחילה מקדים בענין לימוד התורה בקול.

אמר הנער, אנא שמענא - אני שמעתי פירוש הפסוק באופן זה, **דמאן דאשתדל באורייתא ודביק בה** - כי מי שעוסק בתורה ודבק בה, **והיה מלה דאורייתא אשתמע בפומיה** - ותיבות התורה נשמעות בפיו, **ולא לחיש לה בלחישו** - ואינו לוחש תלמודו בלחש, **אלא ארים קליה בה** - אלא מרים את קולו בעסקו בתורה, והטעם לזה, **דאורייתא הכי בעיא לארמא קלא** - כי עסק התורה צריכה להיות בהרמת הקול, **דכתיב (משלי א כא) 'בראש הומיות תקרא'**, כלומר בראש מקום המיית בני אדם תקרא בקול, וכוונת הכתוב היא, **לארמא רנה דאורייתא** - להרים את הקול ברינת התורה, **ולא בלחישו** - ולא ילמוד בלחש.

לפי מה שביאר הנער כי לימוד התורה צריך להיות בקול רם, **יבואר הכתוב 'חכך כיון הטוב הולך לדודי למישרים דובב שפתי ישנים'**.

'חכך', כאשר התורה שמבטא בחכו היא **'פנין הטוב'**, כלומר **פחמר טב דלא שתיק** - כיון טוב שאינו שותק, אז **והוא עתיד לארמא קלא** - להרים את קולו **פד יפוק מהאי עקמא** - כאשר יסתלק מן העולם, כלומר הקול שהרים בדברי התורה יעמוד לו כאשר יסתלק מן העולם, אשר בזה יקיים בו המשך הפסוק **'הולך לדודי למישרים'**, כלומר, שנשמתו עולה למעלה בדרך שרה, **דלא יסטי לימינא ולשמאלא** - שלא יטה ימין ושמאל לדרך עקלתון,

מאמר זה טובב סביב ביאור הכתוב (שיה"ש ז י) 'וחכך כיון הטוב הולך לדודי למישרים דובב שפתי ישנים', כאשר בתחילה יבואר על פי ענין יינה של תורה, ויפליג במעלתו וגודל שכר המרוה עצמו מיינה של תורה, אחר כך יבואר על פי ענין לימוד התורה בקול, שבזה יבואר גודל ענינו רוב השכר. לאחר מכן יבואר הפסוק על ידי נער אחד על פי סוד, בענין שפע הבא מזעיר אנפין למלכות כדי לעוררה ליחוד. ולאחר שישוחו התנאים עם הנער, יאמר להם פירושו של אביו על הפסוק (בראשית א כא) 'ויברא אלהים את התנינים הגדולים' וגו' בענינים שפועלת הבינה.

רבי יהודה ורבי יצחק הוו אולי בארמא מפי מרוניא לצפורי, וחוה רבייא חד שכיח בגוון (ס"א לנביהו), פחמרא בקינטא דדובשא, אמר רבי יהודה, נימא מלה דאורייתא ונויל. **פתח רבי יצחק ואמר, 'וחכך כיון הטוב הולך לדודי למישרים' וגו' (שיה"ש ז י), 'וחכך כיון הטוב, דא יינא דאורייתא, דאיהו טב, דהא יינא אחרא לאו איהו טב.** **ויינא דאורייתא טב לכלא, טב לעקמא דא, וטב לעקמא דאתי, ודא, הוא יינא דניחא ליה לקודשא בריה הוא יתיר מפלא.**

ובזכו דא, מאן דמרוי מינא דאורייתא, יתער לעקמא דאתי, וזפי לאחייא פד יוקים קודשא בריה הוא לצדיקניא. **אמר רבי יהודה, 'דובב שפתי ישנים' (שם), הא תגינן, דאפילו פחהו עקמא יזפי למלעי באורייתא, הדא הוא דכתיב 'דובב שפתי ישנים'.** **אמר ההוא רביא, אי כתיב 'וחכך מיין הטוב', הוינא אמרי הכי, אבל 'פנין הטוב' כתיב, ולא 'מיין'.** **אשגחו ביה, אמר רבי יהודה, ברי אימא מילך, דשפיר קא אמרת.** **אמר, אנא שמענא, דמאן דאשתדל באורייתא ודביק בה, וההיא מלה דאורייתא אשתמע בפומיה, ולא לחיש לה בלחישו, אלא ארים קליה בה, דאורייתא הכי בעיא לארמא קלא, דכתיב (משלי א כא) 'בראש הומיות תקרא', לארמא רנה דאורייתא, ולא בלחישו.**

ומבאר הטעם למה נקרא יינה של תורה "יין טוב".

וינא דאורייתא טב לכלא - ויינה של תורה הוא טוב לכל, כי הוא **טב לעקמא דא** - טוב לעולם הזה, **וטב לעקמא דאתי** - וטוב לעולם הבא. **ודא ליה לקודשא בריה הוא יתיר מפלא** - הוא היין שהקדוש ברוך הוא חפץ ומתענג בו כביכול יותר מן הכל. וזהו מה שממשיך הכתוב לומר 'וחכך כיון הטוב הולך לדודי למישרים', כי יינה של תורה מיושר ביותר אצל הקדוש ברוך הוא.

ועתה מבאר לפי זה את המשך הפסוק 'דובב שפתי ישנים'.

ובזכו דא - ובזכות זו, שהיא העסק ביינה של תורה החביב ביותר אצל הקדוש ברוך הוא, לכן **מאן דמרוי מינא דאורייתא** - מי שמרוה את חכו מיינה של תורה, שזהו 'וחכך כיון הטוב', **יתער לעקמא דאתי** - יתעורר לעולם הבא בעת תחיית המתים, ולא יהיה מאלו שאינם זוכים לקום לתחיה. ולא זו בלבד, אלא **ויזפי לאחייא פד יוקים קודשא בריה הוא לצדיקניא** - ויזכה לחיות חיי עולם כאשר יקים הקדוש ברוך הוא את הצדיקים לתחיה, ולא יהיה כאלו שלאחר שיקומו לתחיה שוב ימותו. וזהו מה שכתוב 'דובב שפתי ישנים', כי הישנים שהם המתים יקומו לתחיה ויחזרו שפתותיהם להיות דובבות.

מאחר **וְלֹא יִשְׁתַּכַּח דִּימְחֵי בִידוּי** - ולא ימצא מי מן המקטרגים שימחה בידו מלעלות למעלה ולעקם דרכו לדרך עקלתון. כי מתיבות דברי התורה שאמר בקול רם בחייו נעשות אותיות קדושות המשמשות לו לסולם לעלות למעלה, וגם מגינות עליו מן המקטרגים. ואותיות קדושות אלו שנתהוו מדיבורי התורה בקול מועילות

לו גם בקבר, וכמו שכתוב **'דוּבְב שְׁפִתֵי יִשְׁנִים'**, וכמו שפירש רבי יהודה לעיל, כי **אֶפִּילוּ בְּהוּא עֲלָמָה** - בעולם ההוא, כלומר בקבר, **שְׁפּוֹתֶיהָ מֵרַחֶשֶׁן אֹרִייתָא** - שפתותיו מרחשות בדברי תורה.

לאחר שביאר הנער את הפסוק 'וחכך כיון הטוב' על פי פשוט, מבארנו עתה את סוד הפסוק.

ומוסיף הנער, **תו שְׁמַעְנָא** - עוד שמעתי לבאר את הפסוק **'וְחַכְפָּה פִּינָן הַטוֹב** הוֹלֵךְ לְדוּדֵי לְמִישְׁרִים דְּוֹבְב שְׁפִתֵי יִשְׁנִים', כי **הַאִי קָרָא** - פסוק זה, **לְכַנְסַת יִשְׂרָאֵל** שהיא מידת המלכות **אֲתַמְרוּ** - נאמר, **וּבְתוֹשִׁבְחָתָא אֲתַמְרוּ** - ובשבחה של המלכות נאמר פסוק זה. ושואל, **אִי הָכִי** - אם הפסוק בשבח המלכות, **מֵאֵן הוּא דְמִשְׁבַּח לָהּ בְּהַאי** - מי האור שמשבח אותה בפסוק זה, **אִי** - אם תאמר כי **קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא** שהוא בחינת זעיר אנפין משבח אותה, קשה **מֵהוּ הַלְשׁוֹן 'הוֹלֵךְ לְדוּדֵי'**, שהוא בחינת זעיר אנפין, אם הוא זה שאומר את הכתוב, **'הוֹלֵךְ אֶלִי מִיַּבְעֵי לִיָּה** - היה צריך לכתוב.

כדי לבאר את הלשון 'הולך לדודי', מבאר את הכתוב בענין השפע הנמשך מפנימיות החכמה לזעיר אנפין והמלכות.

הקדמה: הבחינה הפנימית של החכמה הנשפעת למטה נקראת 'חיד', והיא מתלבשת בבניה ושם היא בחינת 'יין טוב'. זעיר אנפין שהשגתו מגעת עד לחכמה, מקבל את השפע בבחינת החיד כפי שהוא בחכמה עצמה. אך המלכות שאין השגתה מגעת אלא עד הבניה, אין היא משגת את החיד אלא כפי שהוא בא בהתלבשות בבניה.

ומשיב, **אֶלָּא וְדַאי פִירוּשׁ הַפְּסוּק כִּךְ הוּא**, כי **קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא**, שהוא בחינת זעיר אנפין, **קָא מִשְׁבַּח לָהּ לְכַנְסַת יִשְׂרָאֵל** - הוא משבח את המלכות, **כְּמַה דְּהִיא קָא מִשְׁבַּחַת לִיָּה** - באותו ענין שהמלכות משבחת את זעיר אנפין, כי שניהם משבחים זה את זה בהארה הבאה מן החכמה כפי האופן שהיא מופיעה בהם. **דְּכַתִּיב** בשבח משבחת המלכות את זעיר אנפין (שה"ש ה טו) **'חֲפּוּ מִמְתַּקִּים** וְכָל מִמְתַּקִּים זֶה דוּדֵי וְזֶה רַעִי'. ומשמעו, שהמלכות משבחת את זעיר אנפין שהוא דודה, כי השפע שיש בו מאור החכמה שהוא בחינת 'חיד', הוא בא אליו מן החכמה עצמה, ולכן ההשפעות הבאות ממנה הן 'ממתקים', כי הם גבורות ממותקות שנהפכו לרחמים. **כְּךָ** גם **קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא** שהוא בחינת זעיר אנפין **מִשְׁבַּח לָהּ לְכַנְסַת יִשְׂרָאֵל** שהיא המלכות, באותו ענין, כי הוא משבחה בהארת החכמה שיש במלכות, **דְּכַתִּיב 'וְחַכְפָּה פִּינָן הַטוֹב'**. ומשמעו, 'וחכך', ההארה שיש מן החכמה אצל המלכות, היא כמו שהיא מופיעה בבחינה הנקראת 'יין הטוב', כמו שהולך ומבאר ענינו, כי הארת החכמה לא באה למלכות כפי שהיא בשורשה, אלא בהתלבשות במידת דין טובה הפועלת ברחמים, כפי שהיא בבחינת 'יין הטוב'.

ומבאר בפרטות ענין 'יין הטוב', אשר בזה יבואר המשך הכתוב.

ומבאר כי בחינת **'יין הטוב'** הוא הבינה **דְּהוּא חֲמָרָא דְּמִנְטְרָא** - שהוא בחינת היין המשומר בענביו, שהיא האהרה הנמשכת מן החכמה לעולם הבינה. וממשיך הכתוב ומבאר, כי מאחר שהדין שבבינה הוא דין טוב ויפה, לכן הוא **'הוֹלֵךְ לְדוּדֵי'**, כלומר, אין הכוונה לזעיר אנפין, שהרי זעיר אנפין הוא המשבח, אלא 'ודי' הוא בחינת אהבה, כי הדין הטוב והיפה של הבינה מעורר אהבה. ואור זה הנמשך מן הבינה, **דָּא** - זהו בחינת **יֶצְחָק, דְּאֶקְרִי** - שנקרא

'דִּידִי מִבְּטָן', כי 'דידי' הוא לשון אהבה הנמשכת מבחינת 'בטן' שהוא הבינה שממנה נולדו המידות.

על פי מה שהתבאר כי הדין הטוב שבבינה מעורר אהבה, יבואר הלשון 'הולך לדודי למישרים'.

וממשיך הכתוב לפרש, כי שפע הדין הטוב הנמשך מן הבינה הולך **'לְמִישְׁרִים'**, ומבאר, כי ענין 'מישרים' הוא **כְּמַה דְּאֵת אֲמָר** - כמו שנאמר אצל מידת התפארת (תהלים צט ד) **'אֲתָה כּוֹנֵנָה מִישְׁרִים'**, ומשמעו הוא, כי 'אתה' שהוא התפארת, 'כווננת' ופעלת **לְאֲתַכְלֵלָא שְׁמַאֲלָא בְּיַמִּינָא** - לכלול את מידת הגבורה שהיא בחינת שמאל במידת החסד שהיא בחינת ימין, אשר בזה נמתקת הגבורה ובכך הולכות שתיהן בדרך אחת. **וְדָא** - וזה הוא מה שאמר 'כווננת מישרים', כי על ידי התכללות הגבורה עם החסד מתיישרות שתיהן ללכת בדרך אחת. ומבאר, כי יחוד זה בין החסד לגבורה הנפעל על ידי התפארת, מתעורר על ידי הבינה, **דְּבִגִּין חֲדוּתָא דְּהוּא חֲמָר טַב** - כי היחוד מתעורר בגלל השמחה המתעוררת במידות על הדין הטוב הנמשך מן הבינה שהוא בחינת 'היין הטוב', שהוא מעורר אהבה במידות, ובה **אֲתַכְלִיל שְׁמַאֲלָא בְּיַמִּינָא** - נכללת הגבורה בחסד. ועל כן אמר הכתוב 'הולך לדודי למישרים', כי השפע הנואה הנמשך מן הבינה שהוא 'הולך לדודי', פועל שהחסד והגבורה יתייחדו לילך 'למישרים' בדרך אחת.

לאחר שהתבאר ענין 'יין הטוב', יבואר שבה השתבחה המלכות שהארתה הוא כהארת הבינה, ובה יבואר המשך הכתוב 'דובב שפתי ישנים'.

ובזה משבח הקב"ה את כנסת ישראל שהיא המלכות, כי כפי שנופעל על ידי הבינה בספירות העליונות, כך נפעל על ידי המלכות בספירות שבמלכות ובעולמות התחתונים. וזהו 'וחכך', שהיא הארת החכמה המלוּבשת בבניה שיש במלכות, היא פועלת דין ברחמים כמו 'יין הטוב', שהוא הדין שבבינה, כיון שהמלכות מקבלת את אורה מן הבינה.

ועל ידי האהבה המתעוררת המנהגת הדין היפה של המלכות, אז **וְחֲדָאן כְּלָא** - ושמחים כל המידות של המלכות, כי מאחר ועל ידי התעוררות דין טוב זה מתייחדים שורשי המידות שלהם חסד וגבורה, מתייחדות בעקבותן כל המידות המנוגדות, כמו נצח והוד, וכן כולם. ושמחה זו שהתעוררה במידות היא בחינת **'דוּבְב שְׁפִתֵי יִשְׁנִים'**, ומבאר, **דְּהָא כְּלָא מֵתַעְרֵי** - שהרי כל העולמות שהיו בבחינת שינה כאשר לא הגיע אליהם השפע מהמלכות, כי היא זאת המנהגת אותם, ועל ידי השפעת הדין הטוב מתעוררים העולמות **בְּחֲדוּוֹאן וּבְרַכָּאן** - לקבל את השפע בשמחה, ולהשפיע ברכות. **וְעֲלָמִין כְּלָהוּ** - וכל העולמות שהם למטה מן הספירות של המלכות, **מִשְׁתַּכְּחֵי בְּחָדוּ** - נמצאים בשמחה מכך שהם מקבלים את השפע מן הדין הטוב, **וּמֵתַעְרֵי לְאֶרְקָא בְּרַכָּאן לְתַתָּא** - ומתעוררים להשפיע ברכות לתחתונים.

כיון ששמעו התנאים את דברי הנער התפעלו ממנו מאוד.

אָתוּ - באו **רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי יֶצְחָק, וְנִשְׁקוּ לִיָּה** - ונשקו לו לנער על **רִישִׁיָּה** - ראשו, **וְחָדוּ עֲמִיָּה** - ושמוחו עמו, על החידושים שאמר להם. **אָמְרוּ לִיָּה** - אמרו לו, **מַה שְׂמִךְ. אָמַר לָהּוּ** - להם, שמי **יִיסָא. אָמְרוּ, 'רַבִּי יִיסָא תְּהָא'**, כלומר שתזכה לסמיכה, ויקראו אותו בלשון 'רבי'. וגם תזכה שתהיה לך אריכות ימים, **וְתִיר תְּהָא שְׂכִיחַ בְּעֲלָמָא** - ותהיה נמצא בעולם יותר **מֵרַבִּי יִיסָא חֲבַרְנָא** - חברנו, **דְּאֶסְתַּלַּק מִבְּיַנְנָא** - שהסתלק מבינינו לחיי עד.

וְלֹא יִשְׁתַּכַּח דִּימְחֵי בִידוּי. 'דוּבְב שְׁפִתֵי יִשְׁנִים', אֶפִּילוּ בְּהוּא עֲלָמָה שְׁפּוֹתֶיהָ מֵרַחֶשֶׁן אֹרִייתָא. תַּוּ שְׁמַעְנָא 'וְחַכְפָּה פִּינָן הַטוֹב', הַאִי קָרָא לְכַנְסַת יִשְׂרָאֵל אֲתַמְרוּ, וּבְתוֹשִׁבְחָתָא אֲתַמְרוּ. אִי הָכִי, מֵאֵן הוּא דְמִשְׁבַּח לָהּ בְּהַאי, אִי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מֵהוּ 'הוֹלֵךְ לְדוּדֵי', 'הוֹלֵךְ אֶלִי מִיַּבְעֵי לִיָּה. אֶלָּא וְדַאי, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, קָא מִשְׁבַּח לָהּ לְכַנְסַת יִשְׂרָאֵל, כְּמַה דְּהִיא קָא מִשְׁבַּחַת לִיָּה, דְּכַתִּיב (שִׁיה"ש ה טו) 'חֲפּוּ מִמְתַּקִּים'. כְּךָ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִשְׁבַּח לָהּ לְכַנְסַת יִשְׂרָאֵל, דְּכַתִּיב 'וְחַכְפָּה פִּינָן הַטוֹב'. יִינן הַטוֹב' דְּהוּא חֲמָרָא דְּמִנְטְרָא, 'הוֹלֵךְ לְדוּדֵי', דָּא יֶצְחָק, דְּאֶקְרִי 'דִּידִי מִבְּטָן'. לְמִישְׁרִים', כְּמַה דְּאֵת אֲמָר (תְּהִלִּים צט ד) 'אֲתָה כּוֹנֵנָה מִישְׁרִים', לְאֲתַכְלֵלָא שְׁמַאֲלָא בְּיַמִּינָא. וְדָא הוּא 'מִישְׁרִים', דְּבִגִּין חֲדוּתָא דְּהוּא חֲמָר טַב, אֲתַכְלִיל שְׁמַאֲלָא בְּיַמִּינָא. וְחֲדָאן כְּלָא. 'דוּבְב שְׁפִתֵי יִשְׁנִים', דְּהָא כְּלָא מֵתַעְרֵי, בְּחֲדוּוֹאן וּבְרַכָּאן, וְעֲלָמִין כְּלָהוּ, מִשְׁתַּכְּחֵי בְּחָדוּ, וּמֵתַעְרֵי לְאֶרְקָא בְּרַכָּאן לְתַתָּא. אָתוּ רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי יֶצְחָק, וְנִשְׁקוּ לִיָּה רִישִׁיָּה, וְחָדוּ עֲמִיָּה, אָמְרוּ לִיָּה, מַה שְׂמִךְ. אָמַר לָהּ, יִיסָא. אָמְרוּ, 'רַבִּי יִיסָא תְּהָא, וְתִיר תְּהָא שְׂכִיחַ בְּעֲלָמָא מֵרַבִּי יִיסָא חֲבַרְנָא, דְּאֶסְתַּלַּק מִבְּיַנְנָא.

נפשי צמאה לדעת כל רז סודך

זוהר הקדוש המבואר < עם פירוש "הכתר והכבוד"

ביאור בשפה ברורה הפותח את לב הלומד, עם מקורות וביאורים על פי גדולי המפרשים